

017

**БИЛИМ БЕРҮҮДӨГҮ ЗАМАНБАП ИНФОРМАЦИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ИНСТИТУТУ**

КЕСИПТИК КОЛЛЕДЖ

Кесиптик окуунун программасы -100106

СИЛЛАБУС

Дисциплина: «Манастаануу»

I. САБАКТЫН РЕГЛАМЕНТИ:

Лекция, семинар – шейшемби 12.30 (тайпа ОП-17-15)

II. САБАКТЫН РЕКВИЗИТТЕРИ ЖАНА ПРЕРЕКВИЗИТТЕРИ:

Кредиттин сааттары: (окуу планына баш ийүү) - 2 кр.

Өтүлүүчү убактысы жана жери : 3 семестр; расписаниеге баш ийүү.

Пререквизиты: Кыргызстан тарыхы – история Кыргызстана

Постреквизиты: Философия

III. МУГАЛИМДИН МААЛЫМАТЫ:

Лектор: Искакова Махабат Эгизбековна

Байланыш номери: 0773341109

ББЗИТИ, Корпус 1, каб. 304

Кабыл алуу мөөнөтү:

Шаршемби -среда 15.30

IV. КАТЫШУУЧУЛАРГА КОЮЛУУЧУ ТАЛАПТАР:

- ✓ күндүзгү окуу бөлүмүндө окуй турган регламентке баш ийүү;
- ✓ катышуучу өзүнүн себепсиз калтырган күндөрүнө окуу жайдын мүдүрүнөн жазуу түрүндө түшүнүк кат үлгүсүндө уруксаат алуусу.
- ✓ окуу жайдын катышуучулары урматтоо менен окуу иштерине, сабактарына көңүл буруусу абзел;
- ✓ окуу жайы адилетсиздикти, тартипсиздикти, кылмыштуулукту баш ийдиртпейт;
- ✓ сабактарды себепсиз калтырууга болбойт;
- ✓ себепсиз калтырууларды актанууга болбойт;
- ✓ кеч калуу убактысы өзүн жана башкаларды сыйлабастыгын билгизет;

- ✓ даярдалган иштери (рефераттар, докладдар ж.б. иштери) өзү аткарган окуу материалдары сапаттуу болууга тийиш;
- ✓ сабак учурунда башка нерселер менен алаксыбоо;
- ✓ катышуучунун жооп берүү убагында сөзүн бөлбөө;
- ✓ сабак учурунда чөнтөк телефондорду өчүрүү керек;
- ✓ сабак учурунда, таннапис убагында катуу сүйлөгөн, тентек кылуу окуу жайдын талабына жооп бербейт;
- ✓ көпчүлүк бар жерде, окуу бөлүмдөрүндө тынчтыкты кармоого тийиш.

V. САБАКТЫН МАЗМУНУ

№	Теманын аталышы	Адабияттар	Практикалык сабактарга даярдоонун суроолору	СӨАИ тапшырмасы
1.	Киришүү.	1.К.Артыкпаев, К. Асаналиев, С. Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби. Б.:“Билим – компьютер”, 2007.-251-252 б. 2.Юнусалиев Б. М. “Манас” эпосуна кириш сөз” Манас. Биринчи бөлүк. 1 китеп.-Фрунзе; Кыргызмамбас.-1958.-343 б. (Юнусалиев Б. М.;1958 сайтта жайгаштыруу күнү:2009-жылдын майы)	1.Бул улуу дастан кыргыз улуту үчүн эмнеси менен өзгөчө баалуу? 2.Дүйнө жүзү боюнча “Манас” эпосу канчанчы орунда турат жана анын түшүнүгү. 3.”Манастын” учурундагы кыргыздын каада – салттары (уул кыздарын кандай формада тарбиялап келишкен)	“Манастын” доорундагы кыргыздын улуттук тамак-аштары. (жазуу түрүндө)(бүгүнкү зманбап турмушубуздагы улуттук тамак-аштарыбыз менен салыштыруу)
2.	“Манас эпосунун кыргыз элинин турмушунан алган тарыхый орду	1.К.Артыкпаев,К.Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби.Б.: “Билим – компьютер”, 2007.-252-256 б.	1.Улуу дастаныбыз “Манас үчилтигинин улуттук руханий турмушубуздагы алган ролу жана орду кандай экен? 2.”Манастын жети осуятын жатка айтып берүү жана чечмелөө. 3.”Манас” эпосунун муундарга калтырган негизги сабактары кайсылар?	“Манас” эпосу жана байыркы кыргыз” дилбаян жазуу.
3.	“Манас эпосунун кыргыз элинин турмушунан алган тарыхый орду	1.К.Артыкпаев, К. Асаналиев, С. Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11- кл. үчүн окуу китеби. Б.: “Билим – компьютер”, 2007.-256-258 б.	1.”Манас” баатыры үчүн баарынан мурда эмне ыйык, эмне кымбат эле? 2. Абылыбек Асанкановдун “Мурас” №1 1995 жылы чыккан санында кандай мисалдар берилди эле? (лекциядан кандай мисалдарды жазганбыз)	“Манас”үчүн эн кымбат, ыйык кенчтерине кластер түзүү.

4.	“Манас” эпосунун бүгүнкү күндөгү мааниси	1.К.Артыкпаев, К.Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби.Б.: “Билим – компьютер”, 2007.-258-259 б. 2.Юнусалиев Б. М. “Манас” эпосуна кириш сөз, Манас. Биринчи бөлүк.1 китеп.-Фрунзе Кыргызмамбас.-1958.-343б. (Юнусалиев .Б. М.,1958 сайтта жайгаштыруу күнү: 2009-жылдын 30- майы)	1.”Мансатын” доору менен азыркы доордун айырмасы эмнеде? 2.Эгерде сен баатыр”Манастын” доорунда жашаган алп же гномик болуп калсаң эмне кылат элең? 3.Эгерде өткөн доордун элесин көрсөткөн укмуштуу телевидение пайда болсо, биз эмнелерди көрө алат элек?	Ошол доордун жана азыркы күндөгү глобалдуу проблемаларды камтыган негизги окуяларды көрсөтүп берүү.(доклад түрүндө)
5.	“Манас” эпосун оозунан жыйноо тарыхы	1.К.Артыкпаев, К. Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби.Б.: “Билим–компьютер”,2007.-259-263 б.	1.”Манас” качандыр бир кезде кагаз бетине түшкөнбү? 2.”Манастын”үзүндүсүн кагаз бетине түшүргөн алгачкы адам?	Эл оозунан жыйналган тарыхтарды-жазуу түрүндө даярдоо (конспект)
6.	Ч.Валиханов жана “Манас” эпосу	1.К.Артыкпаев, К. Асаналиев, С. Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби. Б.:”Билим-компьютер”,2007.-263-266 б. 2.Юнусалиев Б. М. “Манас” эпосуна кириш сөз, Манас. Биринчи бөлүк. 1 китеп.-Фрунзе:Кыргызмамбас.-1958.-343 б.(Юнусалиев Б. М. 1958 сайтта жайгаштыруу күнү: 2009-жылдын 30-майы)	1.Ч.Валиханов“Манас”эпосуна кандайча жана кантип кызыккандыгы туурасында. 2.Ч.Валиханов “Манасты” кандайча,кантип изилдеген? 3.Эгерде сен изилдөөчү, сүрөткер болсоң эпостун кайсы маселеси боюнча илимий иш, көркөм чыгарма жаратат элең?	Доклад тема- Ч.Валиханов (өмүр жолу,чыгармачылык к изденүүсү)
7.	Ч.Валиханов жана “Манас” эпосу	1.К.Артыкпаев, К.Асаналиев,С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-компьютер”, 2007.-266-268 б.	1.Эпос алгач ирет кимдер тарабынан жана кандай шартта жаралган? 2.”Көкөтөйдүн ашы” кантип кагаз бетине алгач жолу түшүрүлгөн?	Дилбаян “Валиханов жана “Манас”.
8.	В.В.Радлов жана “Манас” эпосунун Европада таанылышы	1.К.Артыкпаев, К. Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби.Б.: “Билим-компьютер”, 2007.-268-276 б. 2.Юнусалиев Б. М. “Манас” эпосуна кириш сөз, Манас. Биринчи бөлүк.1 китеп.- Фрунзе: Кыргызмамбас.-1958.-343 б. (Юнусалиев Б. М. 1958 сайтта	1.В.В.Радлов деген ким, анын кандай эмгектерин билесиң жана “Манас” эпосуна кандай таасирин тийгизген? 2.В.В.Радлов менен Ч.Валихановдун изилдөөлөрүндөгү айырмачылыктар	В.В.Радловго синквейн түзүү.

		жайгаштыруу күнү:2009-жылдын майы)		
9.	Октябрь төңкөрүшүнө чейин кыргыздардан “Манасты” жыйнагандар болгонбу?	1.К.Артыкпаев, К.Асаналиев, С. Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби.Б.: “Билим-компьютер”, 2007.-276-281 б.	1.”Манасты” изилдеген кыргыз окумуштуулары кимдер болгон? 2.”Манас” эпосун Октябрь революциясына чейин эл оозунан жыйноого аракет кылган адамдар болгонбу?	Төңкөрүшкө чейин “Манасты” жыйнагандарды санап көрсөтүү(кайсы жылдары,кайсы учурга дал келээрин көрсөтүү)
10.	Сагынбай Орозбаковдон “Манастын” жазылып алынышы	1.К.Артыкпаев,К.Асаналиев,С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-компьютер”,2007.-281-285 б.	1.С.Орозбаковдон “Манас” эпосу кандайча жазылып алынган? 2.С.Орозбаковдон “Манастын” канча тому кагазга түшүрүлгөн?	“С.Орозбаков жана “Манас” дилбаян.
11.	“Манас”эпосу жана Саякбай	1.К.Артыкбаев, К. Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл. үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-компьютер”,2007.-285-287 б. 2.Юнусалиев Б. М. “Манас” эпосуна кириш сөз, Манас. Биринчи бөлүк.1 китеп.-Фрунзе: Кыргызмамбас.-1958.-343 б. (Юнусалиев Б. М., 1958 сайтта жайгаштыруу күнү:2009-жылдын 30-майы)	1.”Манас” эпосуна С.Каралаевдин кошкон салымы туурасында эмнелерди билесиң? 2.Саякбай менен Сагынбайдын “Манасындагы” өзгөчөлүк?	Сенин көз карашың менен Саякбайдын сүрөтүн тартуу(“Манас” айтуу учуру)
12.	Саякбайдан жазылып алынышы	1.К.Артыкпаев.К.Асаналиев,С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-компьютер”,2007.-287-291 б.	1.Саякбайдан кантип,кандайча “Манас” эпосу жазылып алынган? 2.Саякбайдын канча томун билесиң жана кайсынысын окудун эле?	Саякбайдын аян берген түштөрүн чогултуу(жазуу түрүндө)
13.	Манасчылар жана “Манастын” варианттары	1.К.Артыкпаев,К.Асаналиев,С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-компьютер”, 2007.-291-300 б. 2.Юнусалиев Б.М.”Манас”эпосуна кириш сөз,Манас.Биринчи бөлүк.1 китеп.- Фрунзе: Кыргызмамбас.-1958.-343 б. (Юнусалиев Б.М., 1958 сайтта жайгаштыруу күнү:2009-жылдын 30-майы)	1.Мансчылар арасында айырмачылыктар барбы, болсо кандай айырмачылыктар? 2.Саякбай менен Сагымбайдын вариантындагы айырмачылыктар?	“Манастан” үзүндү жатка айтуу. “Манас” эпосундагы каармандарга крассворд түзүү.(оң,терс каармандар)
14.	Улуу эпостун жарыяланыш тарыхы	1.К.Артыкпаев, К.Асаналиев,С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адбияты: Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-	1.Кайсы жылдары улуу эпос жарыялана баштаган? 2.Эпостун жарыялана баштаган тарыхы кандай абалда болгон?	“Улуу эпостун жарыяланыш тарыхы” туурасында доклад даярдоо.

		компьютер”,2007.-300-305 б.		
15.	“Манастын” орус жана казак окумуштуулар тарабынан изилдениши	1.К.Артыкпаев, К. Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты:Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим – компьютер”,2007.-305-311 б.	1.Орус,казак окумуштууларынан кайсы изилдөөчүлөрдү билесиң? 2.Орус менен казак окумуштууларынын айырмачылыктары.	Орус тарабынан окумуштуулар.изилдөөчүлөрдү жазуу. (лекциядан башка жазылган изилдөөчүлөр) (катышуучунун өз алдынча изденүүсү)
16.	“Манастын” орус жана казак окумуштуулар тарабынан изилдениши	1.К.Артыкпаев, К.Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-компьютер”,2007.-311-318 б.	1.М.И..Богданова орус совет адабиятчысынын Орто Азия элдерине,адабиятына кошкон салымы. 2.Казак окумуштууларынын салымы (“Манас” эпосуна)	Казак окумуштууларын чолгутуу,алардын айырмачылыктары. өзгөчөлүктөрү.(конспект)
17.	“Манас” эпосунун кыргыз окумуштуулары тарабынан изилдениши	1.К.Артыкпаев, К.Б.Асаналиев С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим – компьютер”,2007.-318-328 б.	1.Кыргыз окумуштууларынан кимдерди билесиң? 2.Алардын “Манас” эпосуна болгон кызыкчылыктары.	Кыргыз окумуштууларынын арасынан бирине доклад жазуу(каалаган бирөөнү алуу).
18.	Кайталоо. Суроолор жана тапшырмалар	1.К.Артыкпаев, К.Асаналиев, С.Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты:Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби.Б.:”Билим-компьютер”,2007.-234 б.	1.Өтүлгөн темаларды эске алуу, кайталоо. 2.Берилген СӨА иштерине даярдык көрүү.	“Манас” менин көз карашым менен” дилбаян жазуу. (жыйынтыктоочу дилбаян)

VI. БАА БЕРҮҮНҮН САЯСАТЫ ЖАНА ЖОЛ-ЖОБОСУ

Катышуучунун окуусунун жыйынтыгы анын окууга жетүү баллы 100- балл менен берилет. Жетүү баасынын жыйынтыгынын баллы 60 болуусу керек.(60 баллдын 30 баллы 1-модуль, экинчи 30 баллы 2-модуль) калган 40 баллы жыйынтыктоочу контролдун негизинде төмөнкүдөй схема түрүндө.

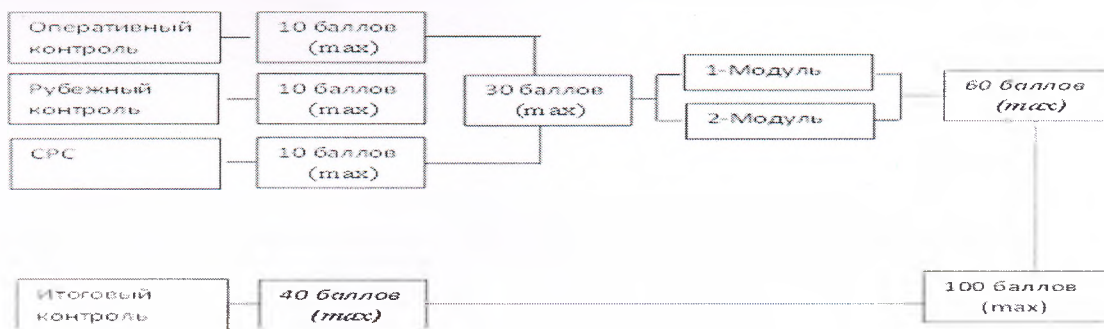

Схема 1

Окутуунун натыйжаларын баалоо масштабы

Балдар	Баа	Аныктоо	Баа ECTS	Аныктоо ECTS
85-100	5	Эң жакшы	A	“Эң жакшы”-мыкты жакшы жыйынтыкка
81-84	4	Жакшы	B	“эң жакшы”, “жакшы” эң жогоркудан төмөнкүсү
70-80			C	“жакшы” орто каталар үчүн
60-69	3	Канааттандырарлык	D	“канааттандырарлык” начар жыйынтык, көптөгөн жетишпегендиктери үчүн
55-59			E	“кайдыгер”-окугандар берилгендерге минималдуу талаптарга жооп берише
15-54		Канааттандырарлык эмес	FX	“канааттандырарлык эмес”-кайрадан баа алууга аргасыз минимумдарды тапшыруусу
0-14			F	“канааттандырарлык эмес”-кайрадан керек тапшырма, материалдарды жайкы семестрде дисциплина боюнча тапшыруу.

Контролдук суроолор жана тапшырмалар учурдагы контролдук тапшырмаларга(семестр ичиндеги темаларга жана модулга

Модуль 1

Тема 1 Киришүү.

1. "Манас" эпосундагы кыргыздын улуттук тамак-аштары.(бүгүнкү күндө сакталдыбы?)
2. Улуттук каада-салттардын өзгөчөлүктөрү.(бүгүнкү күн менен болгон окшоштуктар)

Тема 2 "Манас" эпосунун кыргыз элинин турмушунан алган тарыхый орду.

1. Кыргыз элинин тарыхына кыскача баян.
2. Кыргыз эли үчүн "Манас" эпосунун ролу.

Тема 3 "Манас" эпосунун кыргыз элинин турмушунан алган тарыхый орду.

1. Эпосто "Манас" эмне үчүн күрөшүп, эмнелерди ыйык туткан?
2. "Манастын" жетинчи осуятын айтып, аны чечмелеп берүү.

Тема 4 "Манас" эпосунун бүгүнкү күндөгү мааниси.

1. "Манас" эпосунун бүгүнкү күндөгү мааниси кандай өзгөчөлүккө ээ?
2. "Манастын" жети осуятынын мааниси биздин азыркы жошообузда кандай орунга ээ.

Тема 5 "Манас" эпосун эл оозунан жыйноо тарыхы.

1. Абу Дулафтын кандай кол жазма туурасындагы китепти билесин?
2. "Манас" эпосун биринчилерден болуп жыйнаган адам.(тарыхка кирген)

Тема 6 Ч. Валиханов жана "Манас".

1. Валихановдун "Манас" эпосуна болгон таасири кандай?
2. Алгач жолу Валиханов "Манасты" кайдан уккан?

Тема 7 Ч. Валиханов жана "Манас".

1. Өзүнүн изилдөөсүндө Валиханов кандай аракеттерди жараткан?
2. Ч. Валихановдун өмүр баяны.

Тема 8 В.В. Радлов жана "Манас" эпосунун Европада таанылышы.

1. В.В. Радловдун улуту ким жана анын изилдеген материалдары туурасында.
2. В.В. Радлов менен Ч. Валихановдун изилдөөлөрүндөгү маанилүү окуялар.

Тема 9 Октябрь төңкөрүшүнө чейин кыргыздардан "Манасты" жыйнагандар

болгонбу?

1. “Манасты” жыйнагандардын кызыкчылыгы эмнеде.(изилдөөчүлөрдүн)
2. Ал изилдөөчүлөр кимдер?

Модуль 2

Тема 1 С. Орозбаковдон “Манастын” жазылып алынышы.

1. С. Орозбаковдон “Манасты” жазган адам ким?
2. С. Орозбаковдун өмүр жолу.

Тема 2 “Манас” эпосу жана Саякбай.

1. Саякбай Каралаевдин өмүр жолу.
2. Каралаевдин “Манасы”.

Тема 3 Саякбайдан жазылып алынышы.

1. Саякбайдан “Манасты” кандайча жазып алганы туурасында.
2. Саякбайдын варианттары туурасында.

Тема 4 Манасчылар жана “Манастын” варианттары.

1. Кыргыз элиндеги кандай манасчыларды билесиң?
2. “Манастан” үзүндү жатка айтуу.

Тема 5 Улуу эпостун жарыяланыш тарыхы.

1. Эпос кайсы учурда жарыяланып баштаган?
2. Эпос жөнүндө сенин маалыматың?

Тема 6 “Манастын” орус жана казак окумуштуулары тарабынан изилдениши.

1. Орус, казак окумуштууларынын ортосунда айырмачылыктар барбы?
2. Кайсы окумуштуулардын “Манас” эпосуна кошкон салымы чоң?

Тема 7 “Манастын” орус жана казак окумуштуулары тарабынан изилдениши.

1. Орус окумуштууларынын “Манас” эпосуна кошкон салымы.
2. Дагы кандай окумуштууларды билесиң?

Тема 8 “Манас” эпосунун кыргыз окумуштуулары тарабынан изилдениши.

1. Казак, орус окумуштуулары менен кыргыз окумуштууларынын айырмачылыктары.
2. Кыргыз окумуштуулары кандай ийгиликтерге жетише алган.(“Манасты” изилөөдө)

Тема 9

Кайталоо. Суроолор жана тапшырмалар.

1. Өтүлгөн темалар боюнча кайталоолор.
2. Сынактарга даярдануу.

Акыркы контролдоо боюнча окуу натыйжаларын баалоонун тартиби

Болжолдуу жазуу ишин баалоонун, катышуучулардын өз алдынча ишинин алкагында ишке ашырылат

Жазуу жана ар кандай баалоо үчүн талаптар СӨА иштөөсүндөгү мазмунга өзгөчө басым жасоонун төмөнкү критерийлерине көз каранды:

Параметрлерге баа берүү	Баалоо масштабы	Критерийлердин баасы
Тапшырманы түшүнүү	0-5 балл	0 -жооп жок; 1-жалпы билим берүү маалыматы бар.бирок тапшырма боюнча так түшүнүгү жок; 2 – жалпы билим берүү маалыматы бар.бирок тапшырма боюнча так түшүнүгү жок; 3 – жалпы билим берүү маалыматы бар
Тапшырманын толуктугу	0-5 балл	0б. -жооп жок; 1б.-аткаруучу тапшырманын баарын аткарбай жана алган жыйынтыктарды түшүндүрө албаган; 2б. – аткаруучу берилген тапшырманы туура аткарган,түзүлгөн формадагы отчету,берилген тапшырманын көбүн жасаган, тапшырмаларга көңүл бурган катышуучу толук даярдыгына жооп бере албаган; 3б.-берилген тапшырмалар толугу менен аткарылган,теориялык суроолорго жооп берүүдө бир аз кыйынчылыктарга туш болгон,отчёттун сапаты толук талапка жооп бербеген; 4б.-тапшырма техникалык жактан гана ката кетсе; 5б.-берилген тапшырма толугу менен так аткарылса,катышуучу так,толук берилген контролдук жазуу суроолорго жооп берсе, даярдалган отчет тыкан,таза толгу менен талапка жооп берилсе
Иштин тышкы жасалгасы	0б.-балл	0б.-талапка жооп бербесе, 1б.-чектен тышкары чыкса; 2б.-берилген иш талапка жооп берсе.

Катышуучулардын иштерин ыкчам башкаруудагы болжолдуу критерийлердин баалары

Катышуучунун оозеки формада, окуунун жыйынтыктоо критерийлеринин баалары

9б.- 10б. – “эң жакшы”

7б.- 8 б. – “жакшы”

5б.- 6 б. – “канааттандыруу”

0б.- 4 б. – “канааттандыруу эмес”

Оозеки жооп берүүдөгү критерийдин баасы- максималдуу 10б.

Параметрлерге баа берүү	Баалоо масштабы	Критерийлердин баасы
Материалдык билим	0-5 балл	0б.-жооп жок; 1б.-окуу материалдын мазмуну ачылбай калганда; 2б.-толук материал аныкталбай калганда жана түшүнүүнүн аныктамалары ката болгондо; 3б.-берилген материалдын мазмуну толук ачылбай калганда, эгерде суроолордун мааниси көрсөтүлгөн болсо; 4б.-жооп берүү учурунда минималдуу гана ката болсо-; 5б.-материалдын мазмуну толугу менен окуу китебине жооп берсе.
Талаптын конкреттүү мисалдары	0-5 балл	0б.-жооп жок; 1б.- материалга жөндөмсүз мисалдарды алып келгенде; 2б.-берилген материалды таамай, түшүнүксүз толук жооп бербегенде; 3б.-жооп берүү учурунда кысталуулар, кыйынчылыктар болгондо; 4б.-сунушталган суроолордун жардамы менен материалдын мазмуну ачылганда; 5б.-мисалдар конкреттүү түрдө көрсөтмөлөр түрүндө көрсөтүлсө.

Болжолдуу жазуу түрүндөгү теориянын жоопторунун критериялык баасы(жыйынтыктоочу контрол) теориялык суроолор

Параметрлерге баа берүү	Баалоо масштабы	Критерийлердин баасы
Жооптун толуктугу жана тууралуулугу	0-5 балл	0б.-жооп жок; 1б.- бир гана пландын жооптору; 2б.-жоопторунда олуттуу ката бар болсо; 3б.-катышуучулар жетишерлик мүмкүн

		эмес терең далилдерге негизделген көрсөтмөлөрүн акташ үчүн өздөрүнүн мисалдарын келтире албаганда; 4б.-жоопторунда минималдуу ката кеткенде (техникалык басмаларда); 5б.-суроолор логикалык жактан ачыкталганда туура болуп, жеткиликтүү, катасыз толук болгондо.
Билимин өздөштүрүп билүү демонстрациясы	0-3 балл	0б.-жооп жок, эгер берилген тапшырма башка бирөөгө таандык болсо; 1б.-бир гана лекциянын материалдары колдонулса; 2б.-негизги сабактын адабияттары жана лекциянын материалдары колдонулса; 3б.-колдонулган, мүмкүн болгон бүт, сабакка тийиштүү материалдарды жана интернет тармактарын колдонсо.
Жооптун жасалышы	0-2 балл	0б.-талапка жооп бербеген; 1б.-нормадан чыгып кеткен болсо; 2б.-тапшырма талапка жооп бергендей жасалса.

Болжолдуу жазуу түрүндөгү суроолордун критериялык баасы(жыйынтыктоочу контрол)-практикалык тапшырмалар(кейстин тапшырмаларын аткаруу)

Параметрлерге баа берүү	Баалоо масштаб	Критерийлердин баасы
Эрте окулган билимдин материалы	0-5 балл	0б.- жооп жок; 1-жалпы маалымат бар, бирок конкреттүү тапшырма боюнча түшүнүк жок; 2-эрте өтүлгөн материалды кыйынчылык менен эстеген; көрсөтүлгөн алгачкы материалды өздөштүрүү. 3.-жалпы түшүнүгү, билими, маалыматы бар, бирок конкреттүү тапшырма боюнча түшүнүк жок; 4.-негизги түшүнүктөргө кеңири ээлөө, закондорго жана теория, мыйзамдарга, көрсөткүчтөргө түшүнүүгө зарыл; 5.-эрте көрсөтүлгөн материалдарды өздөштүрүү.
Аткарылган тапшырманын көлөмү	0-5 балл	0б.-тапшырма аткарылган жок; 1б.-тапшырманы аткарууда талаптарга минималдуу жооп берүү;

		<p>2б.-тапшырманы аткарууда олуттуу катарлар болсо;</p> <p>3б.-кээ бир тапшырма кыйынчылык келтиргенде;</p> <p>4б.-тапшырма минималдуу (техникалык) ката менен аткарылып басылса;</p> <p>5б.-тапшырма аткарылып,аткрылбаса же 50 пайызга кем болсо.</p>
--	--	---

Практикалык сабакта кроссвордун жасалуу формасынын болжолдуу түрдөгү талабы.

Кроссвордун оптималдуу сөздөрүнүн көлөмү-20.

- 1) Кроссворд түзүүдөн мурун тематикалык түзүлүшүн жана сөздөрдү таңдоо керек, андан кийин ошого ылайык сүрөтүн чийүүсү абзел. Сөздөрдү эмне үчүн чийүүдөн мурун ойлонуу керек,себеби биринчи түзүлүшүн чийип алып, андан соң сөздөрдү жазсаң, кээ бир сөздөр чийменин ичине туура келбей калат же сөздөр көп, аз болуп калышы мүмкүн. Эрте чийилген чиймеде төрт, беш тамгадан болсо, андан соң даярдалган сөздүн тамгасы андан көп жети, сегиз болуп калса туура келбей калат.
- 2) Кроссвордун эн туура түзүлүшү төрт тарабы симметриялуу болгон чийүү туура делет, ар бир сөз минимум эки кесилиште болуусу керек (көп болсо андан да жакшы).
- 3) Баарынан кызыктуу жана оор кроссворд үзүлбөгөн катары менен ар бир тамга кийинки сөз менен дал келгени.Бирок мындай үзүлбөгөн кроссворд иштегенге, ойлонууга оңой келет.
- 4) Кроссвордун жасалгалоосунда колдон келсе туурасынан баштаган оңой келет, бирок жандырмагын толтурууда эч роль ойнобойт, аны түзгөнгө жөн гана оңой болот.
- 5) Кроссвордун жолу зат атоочтун атооч жөндөмөсүнүн жекелик түрүндө, айрым гана көптүк түрүндө болууга тийиш ж.б.
- 6) Эч кандай эмоционалдуу жана кыскартылган башка сөздөр колдонулбайт. Кроссворддо кеминде экиден сөз болбошу керек (Асан Туратович, ак жоолук ж.б.) мындан сырткары ортосуна сызыкча коюлган сөздөр да болбойт (Ак-Суу, аң- сезим ж.б.).
- 7) Кроссворддун чакмагы биринчи жазылган тамганыкындай болушу керек жана номерлери коюлушу абзел. Кээ бир сөздөрдө туурасынан жана тигинен келген бирдей номер болсо, ошондой учурда бурчта бир тамгадан (окшош) башталышы мүмкүн.
- 8) Сөздүн мааниси бир гана сөздүккө баш ийиш керек.

Болжолдуу докладдын жасалуу талабы ROWER POINT форматка жооп берини керек

- 1 Аз дегенде 8-10 слайддан. Презентациалоо мөөнөтү 7-10 мүнөт болушу керек.
- 2 Слайддын титулдук барагы болуш абзел. Презентация слайддан башталышы керек да, мазмундун аты, окуу жайдын жери (институт, тайпасы, кесиби, кафедрасы) тапшырмасы, сабактын аты, автордун аты жөнү жана жетекчисинин аты жөнү.
- 3 Мазмуну (презентациянын планы).
- 4 Мазмунда актуалдуулук, изденүүнүн багыты жана мүнөзү берилди.
- 5 Негизги бөлүк.
- 6 Жыйынтык. 3-5 тезис, эң негизги иштин жыйынтыгы айтылыт.
- 7 Колдонулган адабияттардын тизмеси.
- 8 Слайд номерленген болушу керек.
- 9 Ар бир слайддын башы берилиши керек.
- 10 Ар бир иштин башы бир стилде аткарылышы керек (өңү, шриф, өлчөмү).
- 11 Тексттин слайдынын башаты үчүн 24-36 өлчөмүндөгү пункттан турушу керек.
- 12 Чекитти башатынын аягына коюга болбойт. Ар бир сүйлөмдөрдүн соңунда койсо болот.
- 13 Башатын узун кылып жазууга болбойт.
- 14 Ар бир слайд окшош болбого тийиш. Эгер окшош кылып жазгыч келсе, мүмкүн болсо, аягында туура болот.
- 15 Шрифтер. Презентацияга жасалгалоо үчүн Arial, Tahoma, Verdana. Times New Roman, Georgia- шрифты.
- 16 Информациялык текстте шрифтин өлчөмү 18-22 пункт.
- 17 Бир слайддын ичине эч кандай бир нече текстти киргизүүгө болбойт. Ал жакка керек гана тезистерди батырууга болот.

Синквейн жөнүндө түшүнүк. Синквейн жазуунун билим берүүчүлүк бөлүгү жана максаты, эрежелери, талаптары, шарттары

Синквейн жөнүндө түшүнүк. Ыктын (стратегиянын) бул түрү, өтүлүүчү баардык окуу жайлардын сабактарында колдонулат. Бул методдо бир нече сөздөн сезимди билдирип, сөздөрдүн эң маанилүүсүн тандап, татаал идеяларды түзүп, түшүнүгүн синтездештирип, сүрөттөөгө, ой жүгүртүүгө шыктандырат. Берилген негиз сөздү чечмелешет.

Синквейн деген сөз франсуз тилинен алынып, “беш” беш деген сөздү билдирет.

Синквейн сөз түрдө уйкаштыкты талап кылбаган, рифмалашпаган, ойду жыйынтыктоочу каражат катары колдонуп, аткаруучулардын ой жүгүртүүсүн ойготуп, ойлонулган рефлексияларды талап кылган түшүнүктөрдүн жыйындысынан “4 сап ыр”. Ал эреже – схемалардын негизинде түзүлөт.

Максаты: а) татаал жаңылык - кабарларды топтоштурат (синтездештирет)

б) аткаруучулардын билим – деңгээли, түшүнүгү байкалат, бааланат.

в) чыгармачылык көркөм- элес каражатын, алган билимин маалыматын бириктирет.

Синквейн жазуунун билим берүүчүлүк бөлүгү. Аудиторияда өтүлгөн темага жараша түзүлөт. Синквейн бир гана “манастануу” сабагын эмес, кыргыз тили сабагын да камтыйт. Себеби, зат, сын атоочтор, этиш же жана башка темага тиешелүү башка сөз түркүмдөрүн колдонуп, маанилеш- синоним сөздөрдү анализдейт, талдайт да алардын арасынан теманы “ачкан” эң керектүү сөздү тандайт. Өтүлгөн темаларга ой жүгүртүп, көрүү, угуу, мүмкүнчүлүгү ачылыт.

Эрежелери, талаптары, шарттары. Синквейн жазуудан мурун аткаруучулар төмөнкү эрежелерди, талаптарды, шарттарды өзүлөрү иштеп чыгууга окутуучу өбөлгө түзөт. Ал шарттар болжол менен:

1. Баардык ой баалуу;
2. Бир учурда сөз талашып сүйлөөбө;
3. Сөздү бөлбөө;
4. Ар бир адам өз ишин, идеясын, чечимин, көз карашын айта алат;
5. Чектегенге, сынаганга, какканга болбойт;
6. Бири – бирин угуу, сыйлашуу;
7. Шериги жана топ менен биргелешип, жардамдашып иштөө;
8. Баардык суроо маанилүү;
9. Көрсөтмө берип, идеясын таңуулабайт;
10. Берилген теманын үстүндө иштөө;
11. Белгиленген убукытты, регламентти сактоо (коргоо убактысы 5 -10 мүнөт)
12. Синквейн слайд түрүндө даярдалышы керек.

Эскертүү: теманын оор женилине, максат, маселесине байланыштуу кээ бирде 3 мүнөттө да жазышат.

СИНКВЕЙНДИ ЖАЗУУНУН СХЕМАСЫ:

1-сабы-----зат атооч

2-сабы-----сын атооч

3-сабы-----этиш

4-сабы темага тиешелүү сүйлөм, фраза 4 сөздөн турат

5-сабы теманын маани – маңызын берген сөз (синоним)

Башкача айтканда: 1- сабы (1сөз)

2-сабы (2 сөз)

3-сабы (3 сөз)

4- сабы (фраза (темага карай ой жүгүртүү оюу) (4 сөз)

5- сабы маңыз – маанилеш сөз (1 сөз)

КЛАСТЕР ЖӨНҮНДӨ ЖАЛПЫ ТҮШҮНҮК. Кластер англис тилинен которгондо – “шингил” деген түшүнүктү берет. Жүзүмдүн 1 (бир) шингилин – тобун элестетсеңер болот.) Кластер – топ- шингил бөлүштүрүү же түзүү- аткаруучулардын кандайдыр бир тема боюнча ачык жана эркин ойлонушуна жардам бере турган педагогикалык ык (стратегия) . Ал “акыл эске (мээге) чабуул” деген акыркы мезгилдеги терминди алсак, мээни түздөн –түз иштөөгө мажбурлайт. Ой жүгүртүүгө мажбурлоонун кыйыр түрү кластер түзүү болуп саналат.

Женни Стил, Керт Мередис, Чарльз Темпл. “Сынчылолоону онүгүшүнө өбөлгө түзгөн методдор” 2 колдонмо 1998- ж. 58-бет. Женни Стил, Керт Мередис, Чарльз Темпл. “Дальнейшие методы. Способствующие развитию критического мышления” Пособие №2. Фонд “Сорос- Кыргызстан” Бишкек 1998. Стр.70-72

ДИЛБАЯНДЫ ТУУРА ЖАЗУУНУН ЖОЛУ ЖАНА БАШКЫ ФОРМАСЫ:

Дилбаян - автор өз оюн чыгармачылык менен жазуу формасында ишке ашыруу ишмердиги. Дилбаян жазуу илим да, өнөр да болуп саналат. Дилбаян жазуу ишинин бир түрү, окуу жайларына кабыл алуудагы билимди өлчөп көрүүнүн да башкы критерийи катары кызмат кылып келген жана келүүдө.

Дилбаянда - чыгарма, ал ошол чыгарманы жазып жаткан автордун пикирин, ички сезимдерин, ой толгоолорун чыгармачылык менен кагазга түшүрүлөт. Дилбаян жазуу-текст түзүп, байланыштуу сөздү өстүрүү үчүн аткарылган окуу ишмердиги, ошол эле кезде, автордун дүйнөсүн, турмуштук позициясын калыптоочу тарбиялоо каражаты жана эстетикалык табити, адабий-коомдук түшүнүктү өстүрүүнүн формаларынын бири. Чыгармачылыктын мүмкүнчүлүктөрү абдан ар тараптуу болгондой эле, дилбаяндын, жанрдык, стилдик жактары да чексиз, кеңири. Ошондуктан аткаруучу жазардан мурун дилбаян тематикасына карай экиге бөлүнөөрүн унутпашы керек.

1. Адабий чыгармачылык дилбаяндар, башкача айтканда программада өтүлгөн темалардын негизинде катышуучулар өз ойлорун кагазга түшүрүшөт.
2. Эркин темадгы дилбаяндар, катышуучулар “Манастаануу” сабагында атайын өтүлбөгөн, өз алдынча окулган чыгармалардын, интернет материалдарынын, турмуштан алган таасирлердин негизинде жазышат.

Дилбаян – ар бир адамдын сөз байлыгын өстүрүүгө, логикалык ой жүгүртүүгө, өзүнүн оюн так, туура айтууга чоң жардам берет.

VII. ДАТТАНУУ-АПЕЛЛЯЦИЯ. Эгерде катышуучу алган жыйынтыктын баасына каршы болсо анда ал ББИТИнин Кесиптик колледжинин жетекчилигине даттанууга акысы бар. дисциплинадан алган бааны үч күн ичинде кароого мүмкүн. Даттанууну жетекчилик тарабынан комиссия түзүлүп, кеминде үч мугалим жана бааны койгон жетекчи мугалими кайрадан карап чыгуусу керек.-если студент не согласен с результатами оценки письменного экзамена, то он имеет право подать апелляцию на имя руководителя структурного подразделения ИСИТО в течение 3-х дней после объявления результатов по данной дисциплине. Для рассмотрения апелляции руководителем структурного подразделения создается комиссия в составе не менее трех преподавателей, включая экзаменатора, выставившего оценку, под председательством руководителем подразделения или лица его замещающего. Комиссия оценивает письменный ответ студента, данный им ранее.

VIII. АДАБИЯТТАРДЫН ТИЗМЕГИ.

Негизги жана сунушталган адабияттар:

1. К. Артыкпаев, К.Асаналиев, С. Байгазиев ж.б. Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-кл.үчүн окуу китеби 3-бас. Б.:”Билим-компьютер”, 2007.-336 б.
2. Абдылдажан Акматалиев, Байгазиев Советбек, Кененсариев Ташманбет., И.Арабаев атындагы КМУнун Манастаану институту. Манастаануу: Окуу китеби. Мектептер,атайын орто жана жогорку окуу жайлар үчүн окуу китеп.-Б.:2013.-384 б.

Кошумча,сунушталаган адабияттар:

1. К. А. Абдиева “Манас” эпосунун кезегинде окутуучулардын оозеки кеп ишмердүүлүгүн өнүктүрүү. I бөлүм ОсОО ИПК “принт Экспресс”-2017 Б.: 20147-212 б.
2. К. А. Абдиева “Манас таануу” курсун окутуу. II бөлүм ОсОО ИПК “принт Экспресс”-2017 Б.:2017-76 б.
3. Б. А. Алымов Кыргыз совет адабиятынын окутуунун методикасы.-Ф.; “Мектеп”,1981

Сабакты техникалык жабдыктар менен колдонуу

1. Компьютер
2. Ноутбук
3. Проектор ж.б.